

ՌԻՍԱԴՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Դ. ՏԱՐԻ, ԹԻՎ 4, ՄԱՐՏ 2021

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՕՐ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱԴՈՐԸ

Մեծ Պահոց 5-րդ Կիրակին «Դատարի Կիրակի» կը կոչուի: Իր անունը օրուան ատետարանական ընթերցումէն կ'աննէ:

Քրիստոս այդ առակին մէջ ցոյց կու տայ, որ Աստուած է գերագոյն Դատարը: Տակաին, այս Կիրակին կարելի է կոչել «ԱՂՕԹՔԻ ԿԻՐԱԿԻ»:

Այս առակով Քրիստոս իրաքանչիւր քրիստոնէայ հաւատացեալի կը թելադրէ ամէն ժամ, առանց ձանձրանալու աղօթել. Ան յարատնութեան անհրաժեշտութիւնը կը շեշտէ աղօթքին մէջ և կ'ըսէ թէ՛ պէտք է շարունակ աղօթել, կատարեալ հաւատքով, սրտբաց ու անկեղծ, չուսահատիլ երբեք, շարունակել աղաչանքը՝ աղօթքը, և յարատնել, որովհետև Աստուած անպայմանօրէն կը լսէ և իր ծառաներուն խնդրանքները կը կատարէ և մանաւանդ կ'օգնէ անոնց իրենց նեղութեան մէջ:

Սակայն, կարևորը՝ մարդը ինք հաւատարիմ

պէտք է մնայ Աստուծոյ հանդէպ մինչև վերջ, կատարեալ վստահութիւն պէտք է ունենայ Աստուծոյ վրայ, որպէսզի վայելէ Աստուծոյ անսահման ողորմութիւնը, Անոր՝ որ բարութեան և գթութեան աղբիւրն է:

Աղօթքն է այն գերագոյն ճանապարհը, որ մարդը Աստուծոյ մօտ կը բարձրանայ:

Մեր բոլոր սուրբերն ու հայրերը աղօթքով ապրեցան, Աստուծոյ ներկայութեան զգացումով տոգորուն: Անոնք համբերութեամբ, առանց ձանձրանալու, անկեղծ հոգիով ու սրտով աղօթեցին: Այսպէս կրնան աղօթել միայն սուրբ սիրտ ունեցողները. Յիսուս Քրիստոս երանի կու տայ անոնց՝ ըսելով. *«Երանի անոնց՝ որոնք սուրբ են սրտով, որովհետև անոնք միայն զԱստուած կը տեսնեն»*, միայն անոնք սրբութեան պիտի հասնին աղօթքի միջոցով:

Իրաքանչիւր քրիստոնէայ կոչուած է սրբութեան, այլապէս քրիստոնէութիւնը կը դադրէր ապրող կրօնք մը ըլլալէ:

Այնքան ատեն որ կայ քրիստոնէութիւնը, կը նշանակէ կ'ապրի սրբութիւնը ժողովուրդի կեանքին մէջ, կ'ապրի սրբութիւնը նաև հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ:

Եթէ նայինք մեր պատմութեան, այնտեղ պիտի տեսնենք որ մեր ժողովուրդը աղօթեց իր հանգիստի ժամերուն, հալածանքի օրերուն, աղօթեց երբ պետութիւն էր, երբ տեղահան եղաւ ու տարագիր:

Արդարև, եթէ որպէս ազգ պէտք է ապրինք, բնականաբար պէտք է ամուր մնանք մեր հաւատքին մէջ և երբեք չխաթարենք մեր ինքնությունն զիմագիծը, այլ՝ առաջնորդուինք սրբութեամբ:

Միշտ աղօթենք, ամէն ժամ, համբերութեամբ ու յարատնութեամբ, առանց ձանձրանալու, ինչպէս Քրիստոս կը պատմէ մեզի, որովհետև՝ *ԱՂՕԹՔԸ ԿԸ ԶՕՐԱՑՆԷ ՄԵՋ, ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՄԵՋ, Կ'ԱՌԱՋՆՈՐԴԷ ՄԵՋ ԴԷՊԻ ԲԱՐՉՐԵԱԼԸ՝ ՍՐԲՈՒԹԵԱՄԲ:*

Բարգէն Արքեպիսկոպոս Չարեան

ՄԵԾ ՊԱՀՔ՝ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մեղքերու խոստովանութիւնը սկիզբէն սահմանաւ կարգ մըն է: Մեր նախաձեռնողները՝ Ադամն ու Եւան, ուտելով բարիի և չարի գիտութեան ծառէն, անհնազանդ գտնուեցան Աստուծոյ պատուիրաններուն դէմ, ծնունդ տալով մեղքին, որուն հետ զուգահեռ յայտնուեցաւ նաև **Աստուծոյ շնորհքը՝ ողորմութիւնն ու մարդասիրութիւնը**: Եւ երբ Աստուած Ադամին ըսաւ.- **«Ո՛ր էս» (Ծնն 9.3)**, խորքին մէջ այս հարցադրումը հրաւեր մըն էր նախամարդուն, որպէսզի խոստովանէր իր մեղքը. բայց դժբախտաբար մարդը անտեսեց իր յանցանքը և դատապարտուեցաւ:

Ադամ ու Եւայէն ետք մեղքը շարունակուեցաւ աշխարհի վրայ:

Սակայն Քրիստոսի խաչելութեամբ մարդը հնարարութիւն ունեցաւ խոստովանութեամբ գտնելու իր հոգեկան խաղաղութիւնը:

Այսօր, Քրիստոնէական եկեղեցին ընդհանրապէս և Հայց. Առաքելական եկեղեցին մասնաւորապէս հնարարութիւն ստեղծած են մեղքերու խոստովանութեամբ թողութիւն ստանալու շնորհքին: Ուրախալի երեւոյթ է, որ հաւատացեալներ կը խոստովանին իրենց մեղքերը և թողութեան կ'արժանանան:

Խոստովանութիւնը խորքին մէջ մէկ անգամուան համար սահմանուած արարք մը չէ, այլ ընթացք մըն է, որ վախճան չունի:

Բարսեղ Կեսարացի Հայրապետ մեզի կը յիշեցնէ ըսելով.- **«Խոստովանութիւնը առանց հաւատքի, աղօթքի և ծոմապահութեան՝ ինաստ չունի»**:

- **Իսկ եթէ հարց տանք թէ ինչ է մեղքը.**

-Մեղքը Աստուծոյ կամքին և Անոր Սրբազան օրէնքներուն դէմ գործուած յանցանք մըն է՝ **մտածումով, խօսքով և գործով**: Մեղքը ըստ էութեան կը բաժնուի գլխաւոր երկու մասերու.

Ա- Ադամական կամ սկզբնական մեղք, որ ժառանգած ենք մեր նախաձեռնողներէն:

Բ- Գործուող կամ ընթացիկ մեղքեր, որ կը գործենք մկրտութենէ ետք, չափահաս տարիքի մէջ: Այս մեղքերը նաև ունին երկու մասեր, **գիտակցաբար և անգիտակցաբար**:

Անգիտակցաբար մեղքը, որ նաև ներելի կը կոչուի կը ջնջուին խոստովանութեամբ և Ս. Հաղորդութիւն ստա-

նալով, սակայն չկրկնուելու պայմանաւ: Գիտակցաբար գործուող մեղքերը, որ աններելի կը կոչուին, մարդս կորուստի կը դատապարտեն:

Աններելի մեղքերը ունին գլխաւոր եօթը բաժանումներ.-

- Հպարտութիւն
- Նախանձ
- Բարկութիւն
- Ծուլութիւն
- Ազահութիւն
- Որկրամոլութիւն (Շատակերութիւն)
- Բղջախոհութիւն (Ցանկասիրութիւն)

Մեր եկեղեցին խոստովանելու և հաղորդութիւն ստանալու հարցը մարդու ազատ խղճին և կամքին ձգած է, սակայն պայման դրած է, որ յաճախ հաղորդուինք:

Քրիստոնէայի կեանքը պայքար մըն է, որուն ընթացքին կրնանք սխալիլ և մեղանչել. սակայն էականը այն է, որ **քաջաբար անդրադառնանք մեր սխալները և ընդունինք թէ՛ գիտակցաբար և թէ՛ անգիտակցաբար գործած բոլոր մեղքերը**:

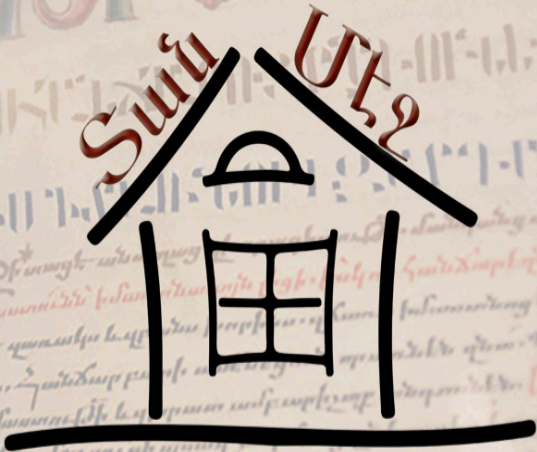
Եկեղեցին, որպէս **«Մայր»** և միջնորդ մեղքերէ սրբուելու և քաւութիւն ստանալու, մեզի առիթը կ'ընծայէ և ցոյց կու տայ խոստովանութեամբ թողութիւն ստանալու ճանապարհը:

Իրաքանչիւր քրիստոնէայ պէտք է գիտակցի, որ Աստուած առանց մեր մեղքերու խոստովանութեան ալ գիտէ մեր մեղքերը: Աստուած Եսայի մարգարէի միջոցաւ ըսած է.- **«Ես եմ, որ քու յանցանքներդ կը ջնջեմ: Բոլոր մեղքերդ ալ պիտի չիշեմ: Յիշեցնոր ինձի, դուն խօսէ՛ (խոստովանի՛ր), որպէսզի արդարանաս» (ԵՍ.43.25-26)**:

Ուրեմն, ընդունինք Աստուծոյ պարգևած ամենամեծ շնորհքը՝ ողորմութիւնը, և խոստովանութեամբ մշտապէս նորոգուինք և Մեծ Պահքի այս օրերուն սրբուինք բոլոր տեսակի մեղքերէն, կրկնելով շարականագիրին բառերը.- **«ողորմութեամբդ դատէ՛ ճկ Տէր, այլ ո՛չ թէ արդարութեամբ»**:

Տաթև Ա. Քահանայ Միքայէլեան

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԸ

ՄԱՏԹԷՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆ

ԳԼՈՒԽ 2

- Մոզերու այցր (Մր 1.1-12)
- Փախուստ դէպի Եգիպտոս (Մր 1.13-15)
- Մանուկներու ջարդը (Մր 1.16-18)
- Վերադարձ Եգիպտոսէն (Մր 1.19-23)

ԲԵԹՂԵՀԷՄ, ՄՈԳԵՐԸ (Մտ 1.1-12)

Յիսուսի ծննդեան յաջորդող իրադարձութիւններուն մասին կը պատմուի Մատթէոսի աւետարանի երկրորդ գլխուն մէջ. մոզերու այցր, Սուրբ ընտանիքի փախուստը Եգիպտոս, մանուկներու կոտորածը, Եգիպտոսէն վերադարձը:

Այսօրուայ խորհրդածութեամբ եկեք անդրադառնանք երկու հիմնական հարցերու մասին.-

1- Բեթղեհէմ տեղանուան

Յիսուս ծնաւ Բեթղեհէմի մէջ: Բեթղեհէմը փոքրիկ քաղաք մըն էր Երուսաղէմէն վեց մղոն դէպի հարաւ: Հին ժամանակներուն կը կոչուէր Եփրաթա: Բեթղեհէմ կը նշանակէ Հացի տուն, որովհետեւ կը գտնուի երկրի բերրի, արգաւանդ մասի մը մէջ:

Բեթղեհէմը երկար պատմութիւն ունի. Այնտեղ էր, ուր Յակոբը թաղեց Ռաբէլը, **«Երբ ես կու գայի ասորիներու Միջագետքէն և մօրեցեր էի Եփրաթային, որ Բեթղեհէմն է, քանանացիներու երկրին մէջ մեռաւ քու մայրդ՝ Ռաբէլը, և ես զինք թաղեցի Եփրաթայի ճանապարհին»** (Ծն 48.7). Այստեղ էր, ուր Հոռիօ ապրեցաւ, երբ անուսնացաւ Բոոսի հետ. այստեղէն ան կրնար տեսնել իր ծննդավայր Մովաբը. ամենակարևորը, Բեթղեհէմը Դաւիթի քաղաքն էր, ուրկէ Աստուած պիտի դրկէր ժողովուրդին փրկիչը: Այս մասին է, որ Միքիա մարգարէն կը պատգամէ. **«Եւ դուն, Բեթղեհէմ, Եփրաթայի տուն, թէն դուն փոքր ես Յուդայի քաղաքներուն մէջ, սակայն քեզմէ պիտի սեռի ան, որ իշխան պիտի ըլլայ Իսրայէլի մէջ, որուն ծագումը աշխարհի սկիզբէն է»** (Մք 5:2)

2- Մոզերը

Յիսուսի ծննդեան ժամանակ Արևելքէն մարդիկ եկան, որոնք յայտնի էին Մոզ անունով: Հերոդոտոս պատմիչը յստակ տեղեկութիւն կու տայ այս մասին, նշելով, որ անոնք Մեղերու ցեղախումբէն էին, մաս կազմելով Պարսկական կայսրութեան: Անոնք ուզեցին տապալել պարսկական կայսրութիւնը, ձախողութեան մատնուեցան, կորսնցուցին որևէ նկրտում և դարձան

քահանայական ցեղ, ինչպէս ղևտացիները՝ հրեաներու մօտ, ինչպէս նաև խորհրդատուներ թագաւորներուն. ատանց անոնց զոհեր չէին մատուցաներ: Անոնք դարձան գիտուններ, իմաստուններ, փիլիսոփաներ, բժիշկներ, երագներու մեկնիչներ: Աւելի ուշ, մոզ բառը այլ իմաստ ստացաւ՝ կախարդ, շարլաթան, օրինակ Գործք Առաքելոց գրքին մէջ **«Շրջելով ամբողջ կղզին մինչև Պաֆոս՝ այնպէս զգրան մի ոմն մոզի՝ հրեայ սուր մարգարէ, որուն անունը Բար-Յեսու էր: (Գծ 13.6)**, Սիմոն անունով մարդ մը կար, որ այդ քաղաքին մէջ նախապէս մոզութիւն կ'ընէր և կը զարմացնէր սամարացի ժողովրդը՝ իր մասին ըսելով, թէ ինք մեծ մէկն է: Փոքրէն մինչև մեծը՝ բոլորը անոր կը նայէին ու կ'ըսէին. **«Ասիկա է Ասարուծոյ զօրութիւնը, որ մեծ կը կոչուի»** (Գծ 8.9,11):

Հին ժամանակ մարդիկ կը հաւատային աստղագուշակութեան: Մոզերը աստղերով կը գուշակէին մարդոց ճակատագրերը: Մենք յստակ չենք գիտեր, որ այդ օր մոզերը ինչ աստղ տեսան:

Օտար պատմութեան մէջ կայ նման արձանագրութիւն, որ երբ Հայոց Տրդատ թագաւորը այցելեց Հռոմ՝ Ներոն կայսեր մօտ, իր հետ տարաւ նաև իր մոզը (Սվետիսիոս, **«Ներոնի կեանքը»**):

ԳԼՈՒԽ 3

- Յովհաննէս Մկրտիչի քարոզութիւնը (Մր 3. 1-12)
- Յիսուսի Մկրտութիւնը (Մր 3. 13-17)

ԵՐԵՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻ ԼՌՈՒԹՅՈՒՆԸ (Մտ 3)

Մատթէոսի Աւետարանի երկրորդ գլուխը կը վերջանայ Եգիպտոսէն վերադարձի պատմութեամբ և Սուրբ ընտանիքի Նազարէթի մէջ հաստատուելով՝ մանուկ Յիսուսի հետ:

Երրորդ գլուխը կը բացուի Յիսուս Քրիստոսը ներկայացնելով երեսուն տարեկան հասակով, որուն համեմատութիւնը կը կարդանք Ղուկասի Աւետարանի 3. 23-ին մէջ. **«Յիսուս շորջ երեսուն տարեկան էր, երբ սկսաւ իր գործունէութիւնը»**: Այսինքն, երկու Աւետարաններուն մէջ կայ երեսուն տարիներու լռութիւն մը: Ինչ տեղի ունեցած է այս երեսուն տարիներու ընթացքին:

Յիսուս աշխարհ եկաւ որպէս Փրկիչ, և բացի Զատիկին Երուսաղէմ երթալու դրուագէն, Ան դուրս չեկաւ Պաղեստինէն: Յիսուս մեծցաւ և Իր կեանքը անցուց լաւ ընտանիքի մը մէջ, և ասկէ աւելի կեանքի մեծ սկիզբ մը չէր կրնար ըլլալ: Իմաստուններէն մէկ ըսած է. **«Լաւ մայրը հարիրաւոր ուսուցիչ կ'արժէ»**: Յիսուս կը կատարէր որդիի պարտականութիւնները, մանաւանդ երբ կը հասկնանք, որ Յովսէփի կանուխ մահացած էր:

Կանայի հարսանիքի պատմութեան մէջ Յովսէփի մասին ակնարկ չկայ. Մարիամն էր այնտեղ Յիսուսի հետ: Յիսուս Նազարէթի մէջ հիւսն դարձաւ, աշխատեցաւ այս լռութեան տարիներուն, տիրութիւն ընելու մօրը:

Ան լաւագոյն օրինակն է այն մարդուն, որ կը ստանձնէ տան հոգը. Ան կը սորվի, թէ ինչ կը նշանակէ ապրուստ հոգալ: Եթէ Յիսուս պիտի օգնէր մարդոց, նախ պէտք է իմանար ինչպիսին է մարդու կեանքը:

Յիսուս կը նուիրուի խոնարհ աշխատանքի, նախքան ստանձնելը իրեն տրուելիք մեծագոյն գործը: Ասիկա մեզի համար դաս է, եթէ ձախողինք փոքր գործերու մէջ, ոչ ոք մեզի կը յանձնէ պատասխանատու պաշտօն:

Յիսուսի աշխատանքային տարիները մեզի համար այլ դաս են նաև. ուրիշներուն օգնելու համար մեր անհատական կեանքէն շատ բան պէտք է սորվինք:

ՄԵԾ ՊԱՅԻ ԵՕԹԸ ԿԻՐԱԿԻՆԵՐԸ

- Մեծ պահքի եօթը կիրակիներեն իւրաքանչիւրը ունի իր անունը, ըստ որուն՝ եկեղեցական յատուկ արարողութիւն կը կատարուի այդ առիթով: Այսպէս՝
- Ա. Կիրակին եկեղեցւոյ մէջ կը յիշատակէ նախամարդոց դրախտի կեանքը եւ կը կոչուի **Բուն Բարեկենդան**:
  - Բ. Կիրակին կը յիշատակէ նախամարդոց դրախտէն արտաքսումը եւ կը կոչուի **Արտաքսման Կիրակի**:
  - Գ. Կիրակին ծանօթ է իբրեւ **Անառակի Կիրակի**, որովհետեւ այդ օր կը կարդացուի Անառակ Որդիին առակը (Ղուկասու ԺԵ. գլուխ):
  - Դ. Կիրակին կը կոչուի **Տնտեսի Կիրակի**, որովհետեւ այդ օր կը կարդացուի տնտեսի առակը (Ղուկասու ԺԶ. գլուխ):
  - Ե. Կիրակին կը կոչուի **Դատաւորի Կիրակի**, քանի այդ օր կը կարդացուի դատաւորին եւ այրիին առակը:
  - Զ. Կիրակին կը կոչուի **Գալստեան Կիրակի**, որ կը ներկայացնէ Քրիստոսի աշխարհի գալը, մարդոց փրկութեան համար: Այս կիրակին Ծաղկազարդ է:
  - Է. Կիրակին **Զատիկն** է:

Բարոյագիտական

- Աստուծոյ սիրելիներ, եկէ՛ք ջանանք քաջութեամբ պահել պահքը, որպէսզի հալածենք չարիքը և մարմնական բոլոր ախտերը:
  - Պահքը աշտարակ և լուսաւոր աստիճան է՝ առ Աստուած բարձրանալու համար:
  - Պահքը Աստուծմէ մեզի պարզւումը հոգևոր սուր և չբացող զէնք է թշնամիին դէմ:
- Վարդան Վրդ. Այգեկցի**
- Պահքը մեր անձերուն համար բժիշկ է, որովհետև մարմնի մէջ անժուժկալութեամբ կուտակուած տեսակ-տեսակ մեղքերը և մեր անմաքուր խորհուրդներն ու վարքը ժուժկալութեամբ կը սրբէ ու կը մաքրէ մեղքերէն՝ մեզի դարձնելով մաքուր բնակարան:
  - Պահքը աղ է, որ համ կու տայ նեխած հոգիին:
  - Պահքը հզօր պարիսպ է և ամուր դուռ, որ հեռու կը պահէ մեզ թշնամիին վսասակար մեղքերէն:
- Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ**
- Իբրև մարդ էակներ, բոլորս կը դիմագրաւենք ներքին ու արտաքին փորձութիւններ. եթէ անտեսենք Քրիստոսի ապաշխարութեան և փրկութեան հրաւերը և փորձենք չքմեղանքի տերևներու ետին պահուրտիլ, այդ ժամանակ ինքնախարէութեան և ինքնարդարացման պատրուակները պատճառ պիտի ըլլան, որ մենք ալ Աստուծմէ հեռանանք և իր շնորհքներէն զրկուինք:
  - Հայր Աստուած իր հրեշտակներուն հետ կ'ուրախանայ բոլոր այն մեղաւորներուն համար, որոնք զոջալով կ'ապաշխարեն: Մեծ Պահքը մեզի կ'ուսուցանէ աստուածային ներողամտութեան և անհուն սիրոյն մասին, յիշեցնելով, որ Երկնաւոր Հայրը միշտ պատրաստ է ներելու և վերստին որդեգրելու զոջացող և տուն վերադարձող բոլոր մեղաւորները:
  - Մեր Երկնաւոր Հայրը մեզմէ կ'ակնկալէ, որ այնպէս ինչպէս մենք հետամուտ ենք երկրաւոր բարիք, հարստութիւն և երջանկութիւն ապահովելու, նոյնքան և անլի խոհեմութիւն, ճիգ, հնարք և աշխատանք տանինք հոգևոր շնորհք վաստակելու համար՝ արժանանալով երկնային անսպառ գանձերը տնտեսելու պաշտօնին և արքայութեան մէջ յաիտենական կեանքը ժառանգելու հնարաւորութեան: